

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 9
2024

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 9

Рівне, 2024

Студентський дайджест : збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти.
Випуск 9. Рівне : РДГУ, 2024. 106 с.

Головний редактор :

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Виконавчий редактор :

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії :

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олена Сергіївна – здобувач ступеня PhD кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету за спеціальністю 053 «Психологія».

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол № 4 від 25 квітня 2024 року).*

стресостійкості, стають джерелом пліток, сприяють виникненню та розповсюдженню апатичних настроїв, деморалізують суспільство.

Висновки. В умовах війни інформаційний вплив на населення має суттєвий психологічний характер, оскільки новини воєнні новини впливають на психічні стани людей, їх соматичне та емоційне самопочуття, на перебіг когнітивних процесів, побудову та корекцію системи життєвих цінностей, орієнтацій в житті, на рівень перспективного бачення майбутнього. Рівень соціально-психологічної адаптації до інформаційного впливу можливо стабілізувати за рахунок обмеження часу перегляду новин воєнного, негативного характеру, розвитку вмінь визначення фейкової інформації, інформації маніпулятивного характеру, формування навичок толерантності до ситуацій невизначеності, в якій перебуває все населення України.

Список використаних джерел

1. Діденко М., Зелінська О. Інформаційно-психологічний вплив на людей під час війни. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2022. Том 1. № 14. С. 211–214.
2. Жданова І.В., Бондаренко Л.О., Велічко А.В. Психологічні аспекти інформаційного впливу під час воєнних дій в Україні. *Габітус. Соціальна психологія. Юридична психологія*. 2022. Випуск 41. С. 222–226.
3. Кобільник Б., Гізур А. Роль інформаційно-психологічних впливів у інформаційній війні. *Актуальні задачі та досягнення у галузі кібербезпеки: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. (Кропивницький, 23–25 листопада 2016 року). Кропивницький, 2016. С. 28–29.
4. Марчук А. Психологічні аспекти негативного впливу сучасного інформаційного середовища на людей. *Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві / збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної конференції (19 жовтня 2018 року) / упор. Н. Бамбурак*. Львів: ЛьвДУВС, 2018. С. 274–278.
5. Петрик В. Сугестивні технології маніпулятивного впливу : навч. посіб. / М. Присяжнюк, Л. Компанцева, Є. Скулиш, О. Бойко, В. Остоухов; за заг. ред. Є. Скулиша. 2-ге вид., К.: ЗАТ «ВІПОЛ», 2011, 248 с.

УДК 159.922.73;159.942

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Миронець Ірина, здобувач ОС «бакалавр»
спеціальності 053 «Психологія», II курс, РДГУ
Науковий керівник: Дзеджера О.В., ст. викладач

Постановка проблеми. Проблема емоційної сфери особистості є однією з найскладніших у психології. У сучасному світі постають високі вимоги до формування особистості, яка здатна витримати емоційні навантаження та пристосуватися до швидкого та неоднорідного розвитку суспільства. Особливо актуальною є проблема формування емоційної сфери особистості в підлітковому віці, яка є об'єктом дослідження в різних галузях психології та освіти. Емоційний розвиток молодого людини визначає його успішність у реалізації набутого досвіду на ранніх етапах життя.

Теоретична значимість проблеми вивчення емоційного розвитку визначається необхідністю виявлення спільних закономірностей онтогенезу людської психіки і створення цілісної концепції психічного розвитку. Зростаюча соціальна складність, швидкі зміни у технологіях та культурному середовищі створюють унікальні виклики для емоційного розвитку підлітків.

У підлітковому віці особливо важливо формування особистісної ідентичності та стабільної самооцінки. Підлітки шукають своє місце в суспільстві, це включає в себе емоційні

Випуск 9, 2024. Збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

взаємини з різними соціальними групами, такими як родина, друзі, однолітки, крім того вони вперше стикаються з питаннями про власну особистість, зокрема низька самооцінка через порівняння з іншими може впливати на емоційну стабільність. Вміння виражати та розуміти свої власні емоції, а також вміння емпатії грають ключову роль у встановленні міцних соціальних зв'язків.

Підлітковий період часто супроводжується емоційними вибухами та коливаннями настрою. Зростання використання соціальних мереж впливає на емоційний стан підлітків. Розвиток емоційної стійкості стає ключовим аспектом для успішного подолання стресів і труднощів, а також сприяє формуванню здорової психіки.

Мета дослідження – дослідити психологічні особливості емоційної сфери у підлітковому віці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Емоції як невід'ємний компонент психічної діяльності змінюються у процесі життя людини. Н.М. Фалько у своєму дослідженні вказувала, що вплив емоцій на протікання багатьох психічних процесів посилює необхідність пізнання механізмів їхнього виникнення, розвитку і можливого коригування в навчально-виховному процесі. Саме у підлітковому віці закладаються основи емоційної стійкості у зрілі роки (П.К. Анохін, А.Г. Грецов, І.Б. Дерманова, Є.П. Ільїн, В.Г. Казанська, П. Лафренсьє, Ф. Райс, А.О. Реан, С.Л. Рубінштейн, П.М. Якобсон та ін.). [3]

Відомі спеціалісти-психологи Л. Виготський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн досліджували емоційний розвиток як важливу складову загального психічного розвитку особистості. П. Анохін, О. Запорожець, К. Ізард, О. Нікольська приділяли значну увагу дослідженню емоцій в якості регуляторів поведінки, віддаючи емоційній сфері переважну роль у мотиваційній складовій особистості. Варто відзначити, що значно більше уваги приділено негативним емоціям та відхиленням, ніж позитивно забарвленим емоційним проявам.

Психологічні дослідження підтверджують, що емоційна сфера є стійкою характеристикою особистості та однією з ключових складових темпераменту, відіграючи важливу роль у формуванні структури особистості та окремих її якостей. Емоції та рівень емоційності активно впливають на регуляцію нашої діяльності і є важливими факторами успішності у різних сферах життя, зокрема, у взаємодії та спілкуванні.

Емоційні реагування особистості підлітка розглядаємо, як один із можливих способів виявлення негативної уяви про себе, зокрема у сфері емоційних відчуттів. Відомо, що емоційна сфера підлітка є складним, різнобічним та змінним психічним явищем, показниками якого можуть бути особливості самооцінки, внутрішні проблеми, рівень відчуття контролю над собою, самоповаги та особистісної тривожності.

Підлітковий період є одним з найскладніших та найбільш важливих етапів у процесі становлення особистості дитини, яка робить вирішальний крок зі світу дитинства в світ дорослості. Всі сфери життєдіяльності підлітка змінюються: соціальна ситуація розвитку, змінюється і розвивається особистість дитини, ієрархія її цінностей, мотивів, змінюється самоусвідомлення себе. Підлітковий вік часто характеризується емоційними коливаннями через гормональні зміни та фізіологічний розвиток. У цей період можна спостерігати різкі зміни настрою, від радості до суму, і навпаки, що пов'язано з загальним порушенням і ослабленням здатності контролювати свої емоції.

Яновська Т. А. зазначає, що важливою характеристикою міжособистісних відносин і становлення особистості зростаючої людини є її емоційність, яка може бути визначена як енергетичне забезпечення актуальних, життєво важливих потреб і моментів буття. [4]

У наукових джерелах існують різні точки зору щодо поняття підліткового періоду, проте якщо розглядати їх в цілому, то з одного боку акцент робиться на ідеї перелому, коли відбуваються раптові зміни, насамперед, в діяльності, розвитку особистості, котрі породжують значні зміни у світогляді, мисленні і уявленні, які є необхідними, а з іншого – розуміння підліткової кризи як психологічного відхилення, яке має по собі страждання, пригніченість, страх, тривожність.

Психологічні аспекти розвитку підлітка стають очевидними у різноманітних проявах, особливо у труднощах у взаємодії з дорослими, таких як упертість, байдужість та негативний настрій. У підлітковому віці в усіх сферах спілкування, набагато вищий порівняно з іншими рівень тривожності. Особливо різко зростає тривожність, коли підлітки спілкуються з батьками або дорослими, від яких вони залежать. Часті непорозуміння з боку дорослих щодо особливостей підліткового віку часто ведуть до конфліктів, де кожна сторона намагається захистити свої погляди. Тому в підлітковому віці можна спостерігати значну конфліктність та наявність суперечок у різних аспектах соціальної взаємодії дитини.

Підлітки часто виявляють високу емоційну збудливість, що проявляється у їхній здатності швидко і бурхливо реагувати на різні ситуації. Це також виявляється у їхній готовності братися за цікаві справи та відстоювати свої погляди, навіть якщо це вимагає активного протистояння. Крім того, підлітки можуть реагувати дуже чутливо на будь-які випадки несправедливості, які стосуються як їх, так і їхніх друзів.

Інтенсивний розвиток самосвідомості і критичного мислення призводить до того, що дитина в підлітковому віці виявляє протиріччя не лише в оточуючому світі, але і всередині власного уявлення про себе, що являється основою для зміни емоційно-ціннісного відношення до себе, яке проявляється у незадоволеності собою.

Провідна діяльність в підлітковому віці – це інтимно-особистісне спілкування з однолітками. Белякова С.М. в своїй праці зазначає, що підліткам притаманне почуття аффіліації, тобто прагнення приналежності до групи собі подібних. Самооцінка свого місця в соціумі грає одну з головних ролей у формуванні особистості, визначаючи соціальну адаптацію й дезадаптацію особистості. Якщо самооцінка підлітка не знаходить підтримки в соціумі й потреба в самоповазі залишається нереалізованою, то розвивається різке відчуття непотрібності. Одним з поширених шляхів вирішення цієї проблеми є перехід підлітка в групу, в якій він буде почувати себе комфортно, а інколи його можливості можуть бути переоцінені групою, що теж важливо для нього [2].

Коли підлітки стикаються з невдачею в інтеграції в колектив, вони можуть відчувати психологічний дискомфорт, який проявляється у відчутті соціальної невідповідності, відсутності самооцінки, а також емоційному напруженні, що виникає через відчуття відчуження та відторгнення. Це може викликати відчуття страху перед взаємодією з оточуючими, розлад у власному внутрішньому світі та позначитися на загальному самопочутті, спричиняючи депресивний настрій та тривожність. Саме тому вікові особливості цього періоду включають чутливість, боязнь насмішок та падіння самооцінки.

У підлітковий період, який характеризується емоційною нестабільністю та імпульсивністю поведінки, виникає низка суперечностей, які впливають на діяльність особистості підлітка. Як вказувала Н. Артюхіна, підліток ще не є зрілою особистістю, для нього притаманні протилежні прагнення та протиріччя, які зумовлені фізіологічним розвитком, незрілістю, недостатнім життєвим досвідом. Фізіологічний розвиток підлітка відіграє важливе значення в розвитку емоційно-почуттєвої сфери, як передумова розвитку надбіологічних властивостей має важливе значення для становлення підлітка. У цей період спостерігаються різкі зміни в емоційній сфері підлітка, раптові переходи від неврівноваженості до спокою, від піднесення до байдужості, від сором'язливості до агресивності. Підліток прагне бути дорослим та самостійним, але водночас чекає підтримки з боку дорослих. Виникає розбіжність між високим рівнем прагнень підлітка та його низьким соціальним статусом, який притаманний цьому віковому періодові; між авторитарним стилем поведінки дорослих та потенційними можливостями підлітків, зумовленими їхнім психофізіологічним дорослішанням; між орієнтацією на самостійність та залежністю від думки й поведінки однолітків. [1]

Одним із основних механізмів пізнання підлітком самого себе, свого внутрішнього світу є особистісна рефлексія. Для того, щоб підліток зміг зрозуміти себе, свій внутрішній стан, почуття, переживання йому необхідно розвивати рефлексію. Розбіжності між прагненнями, пов'язаними з усвідомленням своїх можливостей і становищем підлітка, залежного від волі дорослого, призводять до поглиблення кризи самооцінювання та зміни

ціннісних орієнтацій підлітка. З дорослішанням у дитини змінюється характер, потреби та особливості бачення себе, сприйняття навколишніх, змінюються мотиви і ступінь їх адекватності суспільним потребам, що чітко простежується в різних виявах агресивності підлітків й негативізму.

Сучасне життя досить багате на стресові стани. Нестабільність політичної ситуації в країні, сумні новини зі ЗМІ, можливо, певна близькість до психологічно травматичних подій (сім'ї переселенців, родичі на війні тощо) посилює загальну емоційну неврівноваженість підлітків, яка і без цих обтяжливих факторів є складною проблемою.

Висновки. В підлітковому віці емоційна сфера стає більш складною і різноманітною, відображаючи вплив змін у фізіологічному, соціальному та психологічному розвитку. Підлітковий вік супроводжується численними кризовими ситуаціями, які викликають різноманітні емоційні реакції, такі як сумніви, стрес, а також посилене прагнення до самостійності. Крім того, даний вік сприяє розвитку внутрішньо-особистісного емоційного інтелекту, а також вимагає розвитку міжособистісного емоційного інтелекту для успішної адаптації до нових соціальних реалій. Отже, вивчення психологічних особливостей емоційної сфери у підлітковому віці має важливе значення для розуміння та підтримки молоді в їхньому емоційному розвитку та адаптації до сучасного суспільства.

Список використаних джерел

1. Артюхіна Н. Вплив значущих осіб на розвиток й формування емоційно-поведінкових особливостей підлітків. *Вісник Львівського університету*. Серія : Психологічні науки. 2018. Вип. 3. С. 10-18.
2. Белякова С. М. Соціально-психологічні особливості розвитку особистості сучасного підлітка. *Молодий вчений*. 2018. № 5(2). С. 454-458.
3. Фалько Н. М. Гармонізація емоційної сфери підлітків методами казкотерапії. *Молодий вчений*. 2014. № 12(2). С. 267-270.
4. Яновська Т. А. Взаємоз'язок прояву психологічного конфлікту з емоційною сферою підлітків. *Молодий вчений*. 2015. № 2(4). С. 235-238.

УКД 159.9.331.54

ПІДХОДИ ДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ПРОФЕСІЙНОМУ ВИГОРАННЮ

Натина Ганна, здобувач ОС «магістр»

спеціальності 053 «Психологія», 1 курс, РДГУ

Науковий керівник: Піонтковська Д.В., канд. психол.наук, доцент

Постановка проблеми. В більшості сфер суспільних відносин на сучасному етапі житті відбуваються активні процеси глобалізації та тотальної діджиталізації, що не лише відкриває нові можливості для реалізації особистісного потенціалу, але й виокремлює перед науковцями нові проблеми й виклики, загострює наявні суперечності.

Однією з таких проблем є явище професійного вигорання, що останнім часом має швидке розповсюдження, передусім – в розвинених країнах світу. Це пов'язано з підвищенням якості життя, що в свою чергу породжує зростання очікувань від професійної діяльності. Невиправданість таких очікувань, а також підвищення рівня емоційного навантаження, інтенсифікація інформаційних процесів, поширення дистанційної форми праці, що часто знищує часові та просторові межі між роботою та домашнім середовищем, призводить до швидкого поширення в світі професійного вигорання.

Актуальність дослідження полягає в необхідності проаналізувати підходи вітчизняних та зарубіжних науковців до вивчення проблеми професійного вигорання й його запобігання.

ЗМІСТ

Архипова Юлія Умови та особливості психологічної готовності юнаків до батьківства.....	3
Галело Тетяна Адаптація внутрішньо переміщених осіб як психологічна проблема	5
Грицюк Карина Вплив участі у бойових діях на психоемоційний стан військових збройних сил України	8
Данильченко Олександр Психологічні особливості впливу інтернет-технологій на студентську молодь.....	11
Дульнєва Анна Особливості емоційного самопочуття дітей під час війни.....	13
Ільчук (Смик) Олена Сутність поняття «емоційна стійкість» у психолого-педагогічних дослідженнях.....	15
Коновалов Артем Передумови психологічної реабілітації працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій в умовах війни.....	16
Косяк Тетяна Емоційна регуляція станів дітей дошкільного віку методом терапії іграшкою.....	20
Котяш (Ряба) Леся, Безлюдна Валентина Ставлення молоді до представників нетрадиційної орієнтації.....	22
Марковець Юстина Особливості психологічної готовності особового складу військ (сил) ЗСУ до участі в бойових діях	25
Мартинюк Ольга Шляхи подолання стресу в підлітковому віці	27
Маснюк Тетяна Психологічні особливості прояву тривожності в юнацькому віці під час війни	29
Масюк Василина Психодіагностика агресивності у молодшому підлітковому віці.....	32
Мацкевич Ольга Вплив емоційної сфери на активність особистості в юнацькому віці	33
Мельничук Оксана Психологічні аспекти інформаційного впливу на населення під час війни	36
Миронець Ірина Психологічні особливості емоційної сфери в підлітковому віці...	38
Натина Ганна Підходи до вирішення проблеми запобігання професійному вигоранню	41
Пантелюк Марія Психологічні особливості мотивації навчальної діяльності студентів	43

Панько Аліна Катерина Психологічні чинники вибору професії старшокласниками.....	46
.....	
Парчук Софія, Юрчук Олена Відновлення психічного здоров'я особистості засобами арт-терапії	48
Пацкова Галина Психологічні особливості реабілітації військовослужбовців, які пережили посттравматичний стресовий розлад (ПТСР).....	51
Пермінова Наталія, Яцюк Наталія Психологічні методи управління персоналом як чинник підвищення його ефективності.....	55
Поліщук Максим Особливості розвитку міжособистісної комунікації в юнацькому віці	57
Польняк Ольга Поняття «травматичного стресу» в психолого-педагогічній літературі та його особливості.....	59
Попружок Софія Специфіка корекції мовлення у дітей з ДЦП.....	62
Рожко Олена Особливості розвитку літературних здібностей в підлітковому та юнацькому віці.....	64
Солоп Тетяна, Піонтковська Діана Теоретичний аналіз розвитку національної самосвідомості студентської молоді.....	68
Стащук Анна Детермінація психоемоційної сфери особистості природними чинниками.....	71
Тадесв Гордій Роль невербальної комунікації в процесі продажу.....	76
Тулупов Сергій Подружня психологічна сумісність як фактор благополуччя і щастя родини	78
Хома Людмила Формування медіагігієни українського юнацтва у період війни	81
Чорноус Яна Класифікація синдрому дитячого аутизму.....	85
Шалівський Павло Особливості переживання дитиною кризи в сім'ї	90
Юдко Вікторія Сутність психологічної готовності особистості до участі у бойових діях та її детермінації	92
Юрчук Олексій, Кравчук Анна Дитячо-батьківські взаємовідносини як провідний чинник розвитку ідентичності дитини.....	94
Юрчук Олена, Рижа Мирослава Робота психолога закладу дошкільної освіти в умовах воєнного стану.....	96
Юрчук Олена, Стеблюк Яна Феномен життєстійкості у поглядах вітчизняних та зарубіжних вчених	99